Balio Sruogos laiškas Juozapui Sruogai, 1938-12-18, iš Kauno – į Tilžę

Mielas Juozapai, / Na, „Royal“ aš tau niekuomet nepatariau įsigyti todėl, kad aš jos visiškai nežinau ir visiškai nieko negaliu apie ją pasakyti.

Mielas Juozapai,

Na, „Royal“ aš tau [1] niekuomet nepatariau įsigyti todėl, kad aš jos visiškai nežinau ir visiškai nieko negaliu apie ją pasakyti. Raidės jos – geros, ne per didelės. Tik kodėl Tavo laiške [2] eilutės kreivos? Turbūt dar labai silpnai rašai mašinėle? O dabar – apie reikalus:

1) Pravažiavime drenažas baigtas – bet vis dėlto „monki biznis“ išeina: griovį žemėmis užvertė, sulygino, bet žemė tuojau užušalo. Iš to seka, kad žiemą nebus galima tvarkyti pravažiavimas. Kai palis lietus – žemė griovy suzmegs, pasidarys gilus griovys. Reikės užpilti vėl žemėmis, bet palijus lietui – vėl suzmegs. Tad aš be inžinierių patarimo bijočiau spręsti: galima tvarkyti pravažiavimas ar negalima? Kol susigulės žemė grioviuose – didelė bėda.

2) Penktadienio (ar ketvirtadienio) vakare apie 8 val. man skambina susijaudinęs labai Sakavičius [3], kad Tavo namas dega, – jis jau šaukė gaisrininkus, tik klaidingai susijungė, ir tučtuojau man skambino. Tuojau nubėgau aš, ir Sakavičius per tvorą persivertė… Reikalas buvo toks: darbininkai dirba laiptus, lieja cementą, o tokį tam tikrą katilą kūrena cemento skiediniui šildyti. Tame katile – malkos, iš kurių eina kibirkštys. Vėjas draskos – ir kibirkštys visur lekioja. Padegti namą visai nesunku. Mes su Sakavičiumi išsilojojom kaip reikiant, privertėm darbininkus apgesyti ugnį. Aš tuojau paskambinau ir Sienkevičiui, reikalaudamas, kad tokiam šildymui vartotų ne malkas, bet koksą (koksas neduoda kibirkščių). Sienkevičius ketino tuojau reikalą sutvarkyti (Tu jam apie tai nieko nerašyk, o tai išeis – kad aš jį Tau skundžiu, bus nemalonu).

3) Tinkuoti – išbaigė, bet langų dar nėra (nei durų). Labai šalta, darbas sunkiai begali eiti. Laiptai, žinoma, nebaigti. Tokiame šalty cemento darbai sunkiai įmanomi, – tai neigiamai gali atsiliepti į cemento patvarumą. [1r] // [1v] //

4) Aš Zubovą [4] ir savo meistrus keikiu visokiais žodžiais, kokius tik žinau ir galiu išgalvoti. Mūsų namuose baisiai šalta, – dabar šalčio metu reikia daryti tai, kas buvo galima seniau lengvai padaryti. Meistrai buvo peckeliai, o Zubovas – neprižiūrėjo kaip reikiant, o aš pats nieko nesupratau. Tavo namai bus daug geriau pastatyti, – aš pats tai jau matau.

5) Dėl dr. Vyd. [5] raštų kalbėjau su Šv. min. direktoriu p. Vaitiekūnu [6], – jie priimtų mielu noru visus raštus, kuriuos tik galima būtų gauti, ir apmokėtų transportą. Aš pats nėsu jo raštų gerbėjas, bet manau, kad jaunimui pasiskaityti jie yra labai naudingi. Taigi, ką gali, siųsk Knygų leidimo komisijos vardu – jie paskirstys po gimnazijas ir bibliotekas. Būtų gerai, kad pasiremdamas mano informacijomis pats parašytum dir. L. Vaitiekūnui – betarpiai susisiektum su Ministerija.

6) Mes Kalėdoms turbūt išvažiuosime, bet nieko tikra dar nežinau. Mano moterys [7] – persišaldžiusios, serga kiek.

7) Aš manau, kad jūsų namas greičiau kaip per 3 mėnesius negalės būti baigtas. Žiemos darbas – sunkus ir nuostolingas. Gerokai užims laiko ir „džiovinimas“ – sienų ir visokių „maliavojimų“.

Labų dienų p. Bronei [8].

Bal [9]

Gruodžio 18 d. [2r] // [2v] //

KOMENTARAI

[1] Juozapas Sruoga (1886–1957) – vyriausiasis Balio Sruogos brolis. Teisininkas, diplomatas, URM tarnautojas. 1934–1940 m. Lietuvos konsulas Tilžėje.

[2] Balys Sruoga atsakė į Juozapo Sruogos laišką:

„Mielas Boleslavai,

Rašau tau laišką savo naujai gauta mašinėle „Royal“, kurią tu man seniau patarei įsigyti. Tik raides, rodos, per dideles pasirinkau. Aš ir vėl turiu prie tavęs mažą prašymą: gal tu surastum keletą minučių laiko pažiūrėti, ar užbaigti darbai per pravažiavimą, kur buvo vedamas drenažas. Ar nubėgo vanduo iš rūsies? Ar užbaigė tinkuoti? Ar džiovinamas vidus žarijomis? Ar įdėjo langus ir ar daro laiptus? Mes, žinoma, norėtumėm, kad nors pirmas aukštas būtų galimai greičiau užbaigtas. Apie tai rašome ir pp. Sienkevičiui ir Zubovui. Kazimieras rašė, kad iš Saliomėjos jis gavo Baibokų pirkimo dokumentą bei planą. Tai pirmas mano laiškas, kurį aš rašau savo nauja mašinėle, taigi kol kas dar nelabai sekasi. Gal tu iš savo praktikos galėtum duoti kokiuos nors patarimus, kaip su mašinėle apsieiti.

Ką veiksite per Kalėdų šventes? Ar pasiliksite Kaune?

Bronė ir aš siunčiame jums visiems mūsų geriausius linkėjimus.

Brolis Juozapas

Tilžė, 1938 XII 15.“ (Juozapo Sruogos laiškas Baliui Sruogai, iš Tilžės – į Kauną, 1938-12-15, [pasirašytas mašinraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 322, l. 1r).

[3] Juozapas Sakavičius (g. 1901) – Kauno daržininkas, sodininkas, buvęs Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris. Balio Sruogos kaimynas Kaune, Žaliakalnyje, sklypo Ramiojoje gatvėje Nr. 7 savininkas.

[4] Vladimiras Zubovas (1909–2007) – architektas, architektūros istorikas. 1934 m. Berlyno aukštosios technikos mokyklos absolventas. 1935–1940 m. Kauno karo butų valdybos inžinierius architektas, kuris 1938 m. suprojektavo BS gyvenamąjį namą Kaune. 1938 m. pastatyto Juozapo Sruogos namo statybos darbų prižiūrėtojas.

[5] Vydūnas, tikr. Vilhelmas Storosta (1868–1953) – rašytojas, filosofas. Vokietijoje įsigalėjus nacionalsocializmui persekiotas dėl lietuviškos veiklos, 1938 m. kalintas Tilžės kalėjime.

[6] Lionginas Vaitiekūnas – 1935–1940 m. Švietimo ministerijos Aukštesniojo mokslo departamento direktorius.

[7] Vanda Daugirdaitė-Sruogienė (1899–1997) – Balio Sruogos žmona, 1928–1939 m. Kauno III valstybinės gimnazijos istorijos mokytoja; Dalia Sruogaitė (1925–2015) – rašytojo dukra, trylikametė tos pačios gimnazijos penktos klasės mokinė (devintokė).

[8] Bronislava Jazbutytė-Sruogienė (1896–1950) – Balio Sruogos vyriausiojo brolio Juozapo Sruogos žmona, sklypo Kaune, Žaliakalnyje, Ramiojoje gatvėje Nr. 7A, savininkė.

[9] Balys Sruoga (1896–1947) – Juozapo Sruogos brolis, Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto profesorius. Brolio Juozapo Sruogos, diplomato Tilžėje, kaimynas, kuris 1935–1939 m. Kaune, Žaliakalnyje, Ramiojoje gatvėje, prižiūrėjo jo žemės sklypo įrengimo, apželdinimo ir namo statybos darbus.